

MỘT SỐ BIỆN PHÁP PHÁT HUY
TÍNH TÍCH CỰC CỦA HỌC SINH KHI HỌC
MÔN TỰ NHIÊN XÃ HỘI LỚP 2

GV: ĐẶNG HỒNG VÂN

PHẦN MỞ ĐẦU

1- Lý do chọn đề tài:

1.1. Thực hiện mục tiêu, nhiệm vụ của môn TNXH lớp 2:

Môn TNXH cung cấp một số kiến thức cơ bản, ban đầu và thiết thực về cơ thể người. Học sinh biết cách giữ gìn vệ sinh cơ thể và phòng tránh một số bệnh tật thông thường; biết một số sự vật, hiện tượng đơn giản trong tự nhiên và xã hội xung quanh. Đồng thời môn Tự NHIÊN VÀ XÃ HỘI bước đầu hình thành và phát triển ở học sinh những kỹ năng như: tự chăm sóc sức khỏe bản thân, biết ứng xử và đưa ra những quyết định hợp lý trong đời sống để phòng tránh một số bệnh tật và tai nạn. Môn Tự NHIÊN VÀ XÃ HỘI giúp học sinh biết quan sát, nhận xét, nêu thắc mắc, đặt câu hỏi, diễn đạt những hiểu biết của mình về các sự vật, hiện tượng đơn giản trong tự nhiên và xã hội. Không những thế, môn Tự NHIÊN VÀ XÃ HỘI còn giúp học sinh hình thành và phát triển thái độ và hành vi như: Có ý thức thực hiện các quy tắc giữ vệ sinh, an toàn cho bản thân, gia đình và cộng đồng. Biết yêu thiên nhiên, yêu gia đình, yêu nhà trường, yêu quê hương đất nước.

Đối với học sinh lớp 2, sau khi học xong môn TNXH, học sinh biết sơ lược về hoạt động cơ quan vận động và cơ quan tiêu hóa ở cơ thể người, phòng chống cong vẹo cột sống; giữ vệ sinh ăn uống, cách phòng nhiễm giun. Ngoài ra học sinh lớp 2 còn biết về công việc của các thành viên trong gia đình, nhà trường và một số nghề nghiệp trong xã hội, ở địa phương; biết giữ sạch nhà ở, trường học, giữ an toàn khi ở nhà, ở trường và khi đi đường. Học sinh biết cây cối và các con vật có thể sống được ở khắp nơi: trên cạn, dưới nước, trên không; biết quan sát bầu trời ban ngày, ban đêm; có hiểu biết sơ lược về hình dạng và đặc điểm của Mặt trời, Mặt Trăng và các vì sao.

1.2. Đáp ứng yêu cầu về đổi mới phương pháp dạy học ở Tiểu học hiện nay:

Theo tinh thần đổi mới phương pháp dạy học, việc học tập của học sinh phải dựa trên các hoạt động học tập tích cực, chủ động và sáng tạo, hướng tới sự phát triển năng lực cá nhân thay cho việc học "áp đặt" nhưng kiến thức sẵn có bằng cách dạy học tự học, tự khám phá để chiếm lĩnh kiến thức. Kết hợp với sử dụng linh hoạt các hình thức tổ chức dạy học. Chính vì vậy, trong kinh nghiệm này, tôi xin đề cập đến vấn đề "**PHÁT HUY TÍNH TÍCH CỰC CỦA HỌC SINH KHI HỌC MÔN TỰ NHIÊN XÃ HỘI LỚP 2**".

1.3. Phù hợp với tâm sinh lý học sinh lớp 2:

Đối với học sinh Tiểu học, đặc biệt là học sinh lớp 2 tuy đã được làm quen và củng cố thêm hiểu biết từ lớp 1 song trình độ nhận thức về TNXH còn nhiều hạn chế. Các em nhận thức thế giới dưới dạng tổng thể, khả năng phân tích chưa cao. Tư duy cụ thể còn chiếm ưu thế. Vì vậy học sinh lớp 2 nhận thức thế giới xung quanh thường dựa vào những đối tượng thực tế hoặc những thay thế. Do đó, những kết luận mà học sinh rút ra chủ yếu dựa vào kinh nghiệm sống và những quan sát trực tiếp mà ít dựa trên luận chứng logic. Việc dạy học sinh lớp 2 đòi hỏi phải nắm chắc đặc điểm tâm lý này và lựa chọn, bổ sung những phương pháp dạy học sinh tích cực nhằm nâng cao chất lượng giảng dạy các môn học nói chung, môn TNXH nói riêng trong các nhà trường.

2- Mục đích nghiên cứu đề tài:

- Góp phần đổi mới phương pháp dạy học ở Tiểu học theo hướng phát huy tính tích cực, chủ động và sáng tạo của học sinh. Tăng cường hoạt động cá thể phối hợp với học tập giao lưu. Hình thành và rèn luyện vận dụng kiến thức vào thực tiễn đời sống.

- Góp phần gây hứng thú học tập cho các em để các em có thể học tập tốt được các môn học khác.

3- Đối tượng nghiên cứu:

Một số biện pháp giúp học sinh lớp 2 học tốt môn TNXH. Rèn luyện kỹ năng giao tiếp, kỹ năng vận dụng kiến thức đã học vào thực tế cuộc sống.

4- Phương pháp nghiên cứu:

Ngoài việc học hỏi đồng nghiệp, tôi còn sử dụng các phương pháp sau:

- Phương pháp nghiên cứu lí luận.
- Phương pháp nghiên cứu sách giáo khoa, tài liệu tham khảo
- Phương pháp quan sát
- Phương pháp thực nghiệm
- Phương pháp thống kê

5- Tài liệu nghiên cứu:

- Sách giáo khoa TNXH lớp 1, 2, 3 - NXB Giáo dục.
- Sách phương pháp dạy học các môn TNXH - NXB Đại học sư phạm Hà

Nội

- Giáo trình Tâm lí Tiểu học - NXB Đại học Sư Phạm Hà Nội
- Báo, tạp chí Giáo dục có liên quan

6- Phạm vi nghiên cứu - Kế hoạch nghiên cứu

- Các biện pháp nâng cao chất lượng dạy học môn TNXH cho học sinh lớp

2 - Trường tiểu học Phú Thị

- Thời gian nghiên cứu: Từ Tháng 9/ 2006 đến tháng 5/2008

PHẦN THỨ HAI

NỘI DUNG

1- Vị trí, tầm quan trọng của môn TNXH trong chương trình tiểu học:

Trong chương trình giáo dục Tiểu học hiện nay, môn TNXH cùng với các môn học khác có vai trò quan trọng trong việc phát triển toàn diện cho học sinh

Môn học TNXH là môn học về môi trường tự nhiên và xã hội gần gũi, bao quanh học sinh, vì vậy có rất nhiều nguồn cung cấp kiến thức cho các em. Do đó không chỉ có giáo viên cung cấp trí thức cho các em lĩnh vực này, các em có thể thu nhận kiến thức từ nhiều nguồn khác.

Môn TNXH là môn học tích hợp kiến thức của khoa học tự nhiên và khoa học xã hội trong đó tỉ trọng kiến thức khoa học tự nhiên nhiều hơn so với kiến

thức khoa học xã hội. Vì vậy môn TNXH là môn học có tầm quan trọng trong sự đổi mới giáo dục ở mỗi nước nói chung, ở Việt nam nói riêng đó là việc coi trọng thực hành và vận dụng kiến thức, quan tâm đến năng lực tự học, tự khám phá kiến thức của học sinh.

2- Thực trạng dạy môn TNXH hiện nay:

2.1 Ưu điểm của học sinh khi học môn TNXH:

Học sinh tiểu học có trí thông minh, nhanh nhạy, có óc tưởng tượng phong phú đó là tiền đề cho việc đổi mới phương pháp dạy học ở tiểu học nói chung và bộ môn TNXH nói riêng

Học sinh tiểu học ưa hiểu biết, khám phá những cái mới, tự nhiên, xã hội, con người xung quanh

Học sinh tiểu học tư duy cụ thể còn chiếm ưu thế, phương pháp dạy học truyền thống làm cho học sinh dễ mệt mỏi chán nản trong giờ học, khó tiếp thu bài học. Giờ học diễn ra nặng nề, không duy trì được khả năng chú ý của học sinh.

Do vậy muốn có giờ học hiệu quả thì người giáo viên phải thay đổi các hình thức dạy học, lựa chọn kết hợp các phương pháp dạy học truyền thống và hiện đại để nâng cao chất lượng giờ dạy. Có như vậy học sinh mới hứng thú học tập và giờ học mới đạt hiệu quả cao.

2.2 Thực trạng vấn đề dạy môn TNXH hiện nay:

Môn TNXH là môn học tích hợp nhận thức của khoa học tự nhiên và khoa học xã hội. Vì vậy phương pháp học phải thể hiện được các phương pháp đặc trưng của các môn khoa học thực nghiệm. Song trong thực tế, người giáo viên chưa coi trọng môn học này. Đặc biệt là thiếu đồ dùng dạy học của môn học trầm trọng. Tình trạng dạy “chay” còn phổ biến

Một số giáo viên không thấy được rằng dạy học theo hướng tích cực tức là tăng cường hoạt động học tập của cá nhân, kích thích động cơ bên trong củ người học làm cho người học tích cực, chủ động, tự tin phát triển khả năng suy lí, óc phê phán ra kiến thức mới. Do vậy học sinh rơi vào thế thụ động nhận thức.

3- Các giải pháp thực hiện:

3.1. Tăng cường tính chủ động nhận thức của học sinh:

Để phần đầu đạt được những yêu cầu về đổi mới phương pháp dạy học. Phát huy tính chủ động của học sinh, người giáo viên cần tăng cường tính chủ động nhận thức của học sinh. Để đào tạo những con người lao động có năng lực, thích nghi với cơ chế thị trường hiện nay, ngay từ những lớp đầu cấp tiểu học, người giáo viên phải biết dẫn dắt học sinh dựa vào kinh nghiệm cá nhân và vốn hiểu biết của học sinh giúp học sinh tự phát hiện kiến thức. Giáo viên tổ chức các hoạt động học tập trong quá trình học như phương pháp quan sát, phương pháp vấn đáp

Biện pháp thực hiện:

Giáo viên lựa chọn những bài có vấn đề nhằm củng cố và phát huy trình độ vốn có của học sinh trong chương trình để lựa chọn phương pháp. Trong chương trình TNXH lớp 2 từ bài 1 đến bài 33 đều có thể sử dụng giải pháp này.

Ví dụ: Dạy bài “hệ cơ” – Bài 3- Sách TNXH lớp 2

Giáo viên dẫn dắt học sinh từ cái cụ thể, những kinh nghiệm vốn có của học sinh: tự co tay, duỗi tay, tự co chân, duỗi chân, tự véo vào hông, vào bụng...để thấy được cơ bám vào xương và nhờ có cơ mà ta có thể thực hiện được mọi cử động như chạy, nhảy, đi đứng, viết, xoay người, cười, nói, ăn, uống...

3.2. Sử dụng các phương pháp dạy học truyền thống theo tinh thần mới và bổ sung vào các hệ thống các phương pháp thường dùng của môn học những phương pháp mới có tác dụng phát huy tính chủ động nhận thức của học sinh:

Các phương pháp truyền thống là:

- Phương pháp quan sát
- Phương pháp hỏi đáp
- Phương pháp kể chuyện

Các phương pháp bổ sung:

- Phương pháp thảo luận
- Phương pháp điều tra
- Phương pháp đóng vai...

Việc dạy học đối với mỗi bài học là trách nhiệm của mỗi giáo viên, vì vậy chính giáo viên là người quyết định cho việc lựa chọn phương pháp dạy học thích hợp cho từng bài học, sao cho tương tác giữa thầy và trò trong quá trình lĩnh hội tri thức của trò đạt hiệu quả cao nhất. Kinh nghiệm cho thấy, trong một bài giảng thành công không bao giờ chỉ dùng một phương pháp mà phải phối hợp nhiều phương pháp, cả phương pháp hiện đại và phương pháp truyền thống một cách hợp lý.

Biện pháp thực hiện

- Nắm chắc phương pháp dạy từng nhóm phương pháp
- Lựa chọn phương pháp thích hợp để bổ sung, hỗ trợ lẫn nhau.
- Chuẩn bị nội dung, hình thức dạy học tương ứng.

Ví dụ:

Dạy bài: Cuộc sống xung quanh – bài 22 TNXH lớp 2 – có thể sử dụng nhiều phương pháp phối hợp như: quan sát - thảo luận.

Bước 1: Giáo viên giao nhiệm vụ, tổ chức hướng dẫn cho học sinh quan sát

- Giáo viên nêu mục đích quan sát: Quan sát tranh cho biết tranh vẽ cảnh ở đâu?

Vì sao em biết? Kể tên một số nghề của người dân nơi đây?

Phiếu hướng dẫn học sinh quan sát:

1. Tranh vẽ cảnh ở đâu?

a- Nông thôn b. Thành phố c. Nông thôn và thành phố

2. Đường ở đây như thế nào?

3. Nhà cửa ra sao?

4. Người và xe cộ đi lại như thế nào?

5. Kể tên một số nghề của người dân qua tranh vẽ?

Bước 2: Tổ chức cho học sinh quan sát theo nhóm 4. Tất cả các nhóm có nội dung thảo luận như nhau. Tất cả các thành viên trong nhóm đều tham gia. Đại diện nhóm báo cáo kết quả.

Bước 3: Tổ chức cho học sinh báo cáo kết quả quan sát

Những điểm cần lưu ý khi sử dụng phương pháp này là:

- Thảo luận tránh làm hình thức chỉ có cá nhân nhóm trưởng tham gia
- Giáo viên phải bao quát được lớp học tránh sự lộn xộn khi thảo luận.

Ví dụ:

Dạy bài “Ăn uống đầy đủ” – có thể sử dụng phối hợp phương pháp: thảo luận - hỏi đáp – đóng vai.

Bước 1: Chuẩn bị nội dung thảo luận

Giáo viên chuẩn bị trước các câu hỏi thảo luận:

- Vì sao chúng ta cần ăn no đủ?
- Tại sao cần phải uống đủ nước?
- Nếu ta thường xuyên bị đói, bị khát thì điều gì sẽ xảy ra?

Bước 2: Học sinh thảo luận các nội dung trên

Bước 3: Đại diện nhóm trình bày ý kiến

Bước 4: Giáo viên tổng kết: Chúng ta cần ăn đủ các loại thức ăn và phải ăn đủ lượng thức ăn; phải uống đủ nước để chúng biến thành các chất bổ dưỡng nuôi dưỡng cơ thể chóng lớn, khoẻ mạnh. Nếu cơ thể thường xuyên bị đói, bị khát thì sẽ mệt mỏi, gầy yếu và có thể còn mắc nhiều bệnh ảnh hưởng đến hiệu quả học tập và làm việc.

Bước 5: Đóng vai đi chợ mua thức ăn cho một ngày

Tóm lại: Nhờ phối hợp các phương pháp dạy học hiện đại và truyền thống mà học sinh có được cơ hội trình bày ý kiến, suy nghĩ của mình và tạo điều kiện phát triển kỹ năng giao tiếp, tranh luận mà trước đây chỉ dùng phương pháp truyền thống còn hạn chế.

3.3. Đối mới phương tiện dạy học

Phương tiện dạy học truyền thống bao gồm tranh ảnh sách giáo khoa, tranh ảnh sưu tầm, vật thật. Phương tiện hiện đại hiện nay có rất nhiều phong phú như ứng dụng CNTT, máy thu thanh, máy ghi âm, video, máy chiếu phim...Tuỳ theo nội dung bài dạy, tuỳ theo tình hình thực tế về trình độ giáo viên, tuỳ theo trang thiết bị hiện có của mỗi nhà trường giáo viên lựa chọn thiết bị dạy học phù hợp.

Cùng 1 bài dạy có thể sử dụng các loại đồ dùng dạy học khác nhau làm tăng hiệu quả giờ dạy.

Biện pháp thực hiện:

- Tích cực hoá chuẩn bị thiết bị dạy học
- Tự học tập nâng cao trình độ sử dụng kỹ thuật hiện đại

Lưu ý khi sử dụng phương tiện dạy học:

- Tuỳ theo điều kiện cơ sở vật chất, năng lực của giáo viên để lựa chọn phương tiện dạy học phù hợp
- Khi sử dụng xong phải chú ý bảo quản thiết bị dạy học, nhất là thiết bị hiện đại để tái sử dụng.
- Cần tích cực tham gia vào quá trình tự làm đồ dùng dạy học để bổ sung đồ dùng dạy học cho năm học.

3.4. Đa dạng hoá các hình thức tổ chức dạy học như: dạy học cá nhân, học theo nhóm, dạy theo lớp, dạy ngoài thiên nhiên...

Đây là việc làm hết sức cần thiết trong mỗi tiết dạy nhằm làm cho học sinh bớt nhàm chán trong mỗi bài, mỗi tiết học. Có thể sử dụng phối hợp nhiều hình thức dạy học khác nhau trong mỗi giờ dạy nhằm tăng hiệu quả giờ dạy.

Biện pháp thực hiện

- Lựa chọn hình thức dạy học cho từng bài phù hợp điều kiện cụ thể của lớp học, của địa phương...
- Chuẩn bị tốt cho các hoạt động ngoài trời, những phương án khi có tình huống xấu xảy ra: thời tiết, khách quan mang lại.

Ví dụ: Dạy bài: Cuộc sống xung quanh

Có thể sử dụng hình thức học thảo luận theo nhóm để trao đổi

Có thể dạy theo hình thức học ngoài thiên nhiên để học sinh quan sát và nắm thực tiễn

Có thể phối hợp hình thức dạy học ngoài thiên nhiên và thảo luận nhóm để học sinh có hứng thú học tập, hiệu quả giờ dạy cao.

4- Kết luận và khuyến nghị:

Để phát triển con người toàn diện góp phần hình thành năng lực, phẩm chất, tư duy cho học sinh thì việc dạy tốt tất cả các môn học là một yêu cầu không thể thiếu. Người giáo viên không những dạy tốt các môn Toán, Tiếng Việt hình thành tri thức cho học sinh mà còn phải dạy tốt tất cả các môn học khác nhau để phát triển một con người toàn diện

Việc dạy tốt môn TNXH là một yêu cầu đã và đang được quan tâm song song với những môn khác. Cùng với việc đổi mới các phương pháp dạy học trong nhà trường tiểu học mà môn TNXH được thay đổi theo hướng tích cực. Giáo viên nhiệt tình, có trình độ tay nghề, trình độ khoa học công nghệ nâng lên sẽ là điều kiện thuận lợi cho việc tổ chức giờ học nhẹ nhàng mà hiệu quả giúp học sinh học tập

Dạy học môn TNXH theo hướng phát huy tính tích cực của học sinh, góp phần tạo ra không khí học tập vui tươi hồn nhiên, sinh động làm thay đổi không khí học tập để học tốt các môn học tiếp theo

Trên đây là kinh nghiệm của tôi qua thực tế 6 tháng dạy chương trình lớp 2 ở tiểu học. Kết quả cụ thể về nhận thức của học sinh về môn học này rất khả quan.

Sau đây tôi xin trình bày giáo án sử dụng phối hợp các phương pháp dạy học để phát huy tính tích cực của học sinh

BÀI 8: ĂN UỐNG SẠCH SẼ

I, MỤC TIÊU

Kiến thức: sau bài học, học sinh có thể:

- Hiểu được phải làm gì để ăn uống sạch sẽ

- Ăn uống sạch sẽ để phòng được nhiều bệnh, nhất là các bệnh đường ruột

Kĩ năng: Sau bài học, học sinh:

- Biết ăn, uống sạch sẽ
- Biết thực hiện việc ăn, uống sạch sẽ trong cuộc sống hàng ngày

Thái độ: Học sinh có ý thức tự giác thực hiện tốt việc ăn uống hàng ngày

II, Đồ dùng dạy học

- Hình vẽ SGK trang 18, 19
- Giấy, bút viết bảng nhóm

III. Các hoạt động dạy học chủ yếu:

Thời gian	Hoạt động của giáo viên	Hoạt động của học sinh	Ghi chú
5'	<i>1- Khởi động:</i> - Cho cả lớp bài hát: Thật đáng chê. - GV giới thiệu bài học: Vì sao chú mèo trong bài lại thật đáng chê, cô cùng các con sẽ tìm hiểu trong tiết học TNXH hôm nay	Cả lớp hát HS lắng nghe	
30'	<i>2- Các hoạt động dạy học chủ yếu</i> • Hoạt động 1: làm việc với sách giáo khoa và thảo luận: Phải làm gì để ăn sạch? Bước 1: Động não ? Để ăn uống sạch sẽ chúng ta cần phải làm những việc gì? Cho HS thảo luận nhóm 4, mỗi nhóm được phát 1 tờ bảng nhóm để ghi kết quả thảo luận	Treo bảng nhóm lên bảng và tổng hợp ý kiến: - Rửa tay - Gọt quả	Tranh SGK
12'			

	Ghi nhanh các ý kiến của học sinh lên bảng rồi chốt lại các ý kiến vừa đưa ra. Bước 2: Làm việc với SGK Cho HS quan sát tranh vẽ trong SGK và tập đặt câu hỏi để khai thác kiến thức: VD: Hình 1: Rửa tay thế nào là hợp vệ sinh? Hình 2: Rửa quả như thế nào đúng? Hình 3: Bạn gái trong hình đang làm gì? Việc làm đó có lợi gì? Hãy kể tên một số loại quả khi cần gọt vỏ? Hình 4: Tại sao thức ăn cần phải để trong bát sạch và được đậy lồng bàn? Hình 5: Bát, đĩa, thìa trước khi ăn phải làm gì? Bước 3: Làm việc cả lớp - Gọi đại diện các nhóm trình bày kết quả quan sát và phân tích tranh. - Thảo luận câu hỏi tổng quát trong SGK “Để ăn sạch bạn phải làm gì?” - Gọi đại diện các nhóm trình bày. Kết luận: Để ăn sạch chúng ta phải: - Rửa tay trước khi ăn - Rửa sạch rau quả và gọt vỏ. - Thức ăn phải được đậy cẩn thận	- Rửa rau, quả... HS quan sát Rửa tay bằng nước sạch và bằng xà phòng... Rửa dưới vòi nước sạch... Các nhóm khác bổ sung Thảo luận nhóm 2 3-4 nhóm nêu: để ăn sạch chúng ta phải rửa tay trước khi ăn, rửa sạch bằng nước sạch...	
--	---	--	--

	nguồn nước sạch, không bị ô nhiễm, đun sôi để nguội ở vùng không lấy được nước sạch cần được lọc thoe hướng dẫn của y tế và nhất thiết phải được đun sôi trước khi uống • Hoạt động 3: Thảo luận về lợi ích của việc ăn uống sạch sẽ - Mục tiêu: HS giải thích được vì phải ăn uống sạch sẽ - Cách tiến hành: B1: làm việc theo nhóm Cho HS thảo luận câu hỏi cuối bài: Tại sao chúng ta phải ăn, uống sạch sẽ? GV có thể nêu tác hại của việc ăn uống mất vệ sinh: - Gây đau bụng, nhiều gun, sán. - Còi xương, chậm lớn.. KL: Cần thực hiện ăn, uống sạch sẽ để phòng tránh nhiều bệnh tật, chống còi xương, suy dinh dưỡng...để học tập được tốt hơn. <i>3- Củng cố, tổng kết</i> Qua bài học hôm nay, con rút ra bài học gì cho bản thân mình? Ăn uống sạch sẽ giúp chúng ta đề phòng được nhiều bệnh đường ruột như đau bụng, ỉa chảy, giun sán.	Chia nhóm ngẫu nhiên, mỗi nhóm khoảng 8 – 1- em. Cho HS thảo luận nhóm Gọi đại nhóm trả lời. HS nêu: cần ăn uống sạch sẽ để phòng tránh bệnh tật, chống lớn khoẻ mạnh học giỏi	
--	---	--	--

	Dặn dò: Chúng ta cần thực hiện việc ăn, uống sạch sẽ để góp phần tăng cường sức khoẻ, mau lớn, đề phòng các bệnh đường tiêu hoá.		
--	--	--	--

Mặc dù có ý thức chuẩn bị cho việc viết đề tài này từ lâu song kinh nghiệm của bản thân còn ít vì vậy không tránh khỏi những thiếu sót. Rất mong nhận được sự góp ý chân tình của lãnh đạo các cấp và các bạn đồng nghiệp!

Xin trân trọng cảm ơn!

Hà Nội, ngày 25 tháng 3 năm 2009

Đặng Hồng Vân